

Vzdělávací obor: **Český jazyk a literatura**

Očekávaný výsledek učení: JJK-CJL-001-ZV5-005

Čte s porozuměním přiměřeně náročné texty včetně textů elektronických.

Popis úrovně Splněno

- přečte přiměřeně rozsáhlý text i v elektronické podobě.
- vyhledá přímo vyjádřenou informaci v tištěných i elektronických zdrojích.
- vyhledá část textu, která obsahuje požadovanou informaci.
- položí otázku, která mu pomůže pochopit obsah sdělení.
- propojí informace ze dvou textů (ze dvou částí jednoho textu) a vyvodí závěr.
- ověří si informace ve více zdrojích.

Minimální doporučená úroveň: **Čte s porozuměním přiměřeně náročné texty, včetně textů elektronických.**

Obsah šablony	Obecný popis
1. Popis ilustrace pro běžné žáky	Popisuje ilustraci pro běžné žáky se zapojením žáků s LMP.
Krátký textový popis / anotace ilustrace k OVU	Poskytuje anotaci ilustrace k OVU.
Zapojení žáků s LMP do realizace ilustrace	Popisuje způsoby zapojení žáka s LMP do výuky a úpravy práce s ilustrací s ohledem na jeho vzdělávací potřeby.
2. Zadání pro žáky	Obsahuje obecný přehled aktivit, které žáci v průběhu hodiny plní, včetně práce s obrázky, textem, pracovním listem, diskusí a reflexí.
Zadání pro žáky I – žák s LMP pracující ve skupině žáků bez LMP	Vymezuje organizaci práce žáka s LMP ve skupině žáků bez LMP a popisuje přizpůsobení úkolů jeho možnostem.
Zadání pro žáky II – žák s LMP pracující individuálně ve skupině žáků bez LMP	Popisuje variantu individuální práce žáka s LMP v rámci běžné třídy žáků bez LMP se zjednodušenými materiály a podporou.
Zadání pro žáky III – žák pracující ve skupině žáků s LMP	Představuje variantu výuky ve skupině žáků s LMP s důrazem na názornost, jednoduchou strukturu a základní porozumění.
3. Vazba na klíčové kompetence	Ukazuje propojení výuky s rozvojem klíčových kompetencí žáků.
4. Popis ověřování	Shrnuje způsoby, kterými učitel ověřuje naplnění stanovených cílů výuky.
5. Metodický komentář	Shrnuje hlavní didaktické a metodické principy, z nichž šablona vychází, a upozorňuje na klíčové aspekty práce učitele s žákem s LMP.
6. Zdroje	Uvádí seznam použitých podkladů a zdrojů využitých při přípravě a realizaci výuky.

Není banán jako banán

Navazuje na původní ilustraci autorky Mgr. Jovanky Rybové (<https://prohlednout.rvp.cz/metodika/jjk-cjl-001-zv5-005>)

Autorka ilustrace k MDÚ: doc. PhDr. Lenka Krejčová, Ph.D.

1. Popis ilustrace pro běžné žáky

Krátký textový popis / anotace ilustrace k OVU

Aktivita vede žáky k tomu, aby dokázali s porozuměním přečíst přiměřeně dlouhý text. Aktivita vede žáky k zamyšlení nad způsobem života u nás a jinde ve světě a jak se tyto světy navzájem ovlivňují. Žáci si při ní také trénují čtenářskou strategii kladení otázek. Při práci na počítači porovnávají informace z více zdrojů a informace si ověřují. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčových kompetencí digitální, komunikační, k podnikavosti a pracovní a k rozvoji čtenářské a pisatelské gramotnosti.

Zapojení žáků s LMP do realizace ilustrace

Běžní žáci¹ v rámci výuky na základě textu Není banán jako banán v ilustraci Jovanky Rybové a navazujících aktivit čtou s porozuměním přiměřeně náročný text, vyhledávají v něm podstatné informace, propojují je s dalšími zdroji (video, webové stránky) a uvědomují si význam banánů pro obyvatele rozvojových zemí i pro nás. Diskutují o způsobu pěstování banánů, o jejich využití a o zdravotních a sociálních důsledcích pěstování na plantážích, přičemž argumentují na základě informací z textu a učí se naslouchat názorům ostatních.

V aktivitě Není banán jako banán **žáci s lehkým mentálním postižením (LMP)** vycházejí ze čtení s porozuměním přiměřeně náročných textů včetně textů elektronických. Žáci s LMP pracují s upraveným informačním textem o banánech a s jednoduchými úkoly, které je vedou k vyhledávání přímo vyjádřených informací, kladení otázek k porozumění obsahu a k propojování informací z textu a webových stránek Příběh banánu. Aktivita je realizována samostatně nebo ve spolupráci s ostatními spolužáky a klade důraz na názornost, práci s obrázky, popisky a krátkými textovými úseky. Žáci s LMP si uvědomují, odkud banány pocházejí, jaký mají význam pro lidi v různých částech světa a že běžné potraviny mohou mít širší společenský dopad. Současně si rozvíjejí čtenářské dovednosti, komunikační schopnosti a digitální kompetence, učí se naslouchat druhým, vyjadřovat vlastní názor a požádat o pomoc v bezpečném a podporujícím prostředí.

Ilustrace k MDÚ je zpracována pro využití ve výuce žáků s LMP v těchto organizačních formách:

- Žák s LMP pracující skupinově s žáky bez LMP / zadání pro žáky I
- Žák s LMP pracující individuálně ve skupině žáků bez LMP / zadání pro žáky II
- Žák pracující ve skupině žáků s LMP / zadání pro žáky III

¹ Pojmem běžný žák je rozuměno žák bez LMP.

2. Zadání pro žáky

Zadání pro žáky I

žák s LMP pracující ve skupině žáků bez mentálního znevýhodnění

Žák s LMP vzdělávaný v běžné třídě spolupracuje se skupinou spolužáků bez LMP. Do skupinové práce se zapojuje aktivně, účastní se společných aktivit a přidává své názory. V některých částech práce může učitel upravit nároky kladené na žáka s LMP podle jeho schopností, aby byla práce pro něj zvládnutelná.

1. Úvod do tématu

Přečti si text o banánech ve svém pracovním listu.

Úkol pro všechny žáky:

Vypracuj odpověď na první otázku v pracovním listu č. 1.

2. Skupinová práce

Úkol pro všechny žáky:

Zeptej se spolužáků ve skupině, jaká je odpověď na druhou otázku v pracovním listu č. 1.

3. Společná prezentace

Úkol pro všechny žáky:

Se spolužáky prezentuj své odpovědi.

Poslechni si, co dalšího zjistili ostatní spolužáci.

4. Práce s digitálními nástroji

Úkol pro všechny žáky:

Podívej se na webové stránky **Příběh banánu** a zkus vypracovat úkoly ze svého pracovního listu.

Žáci budou pracovat s webovými stránkami **Příběh banánu** (<https://www.pribehbananu.cz/cs>). Úkolem učitele je žáky nejprve seznámit s webem a ukázat, jak si prohlížet fotografie a popisky u obrázků. Doporučuje se, aby si žák s LMP vybíral jen některé obrázky, aby nebyl zahlcen množstvím informací. Učitel nebo asistent pedagoga podporuje žáka s LMP při zaměření se na lidi pracující na banánových plantážích a na prostředí, ve kterém žijí. Žák s LMP má přemýšlet o tom, zda jsou tito lidé spíše chudí, nebo bohatí, a diskutovat, jak se to dá poznat. Učitel nebo asistent pedagoga pomáhá zapisovat jeho zjištění do pracovního listu nebo jej doplňuje ústně, pokud žák s LMP potřebuje podporu.

Při práci s popisky je důležité, aby žák s LMP vnímal slova, kterým nerozumí. Učitel nebo asistent pedagoga pomáhá tato slova identifikovat a dohledat jejich význam, případně poradí při hledání vysvětlení na internetu nebo ve slovníku. Žák s LMP zapisuje význam slov do pracovního listu. Dále učitel ukáže, jak hledat informace o tom, jak je možné podpořit bezpečnější a spravedlivější pěstování banánů. Žák s LMP tyto informace zaznamenává do pracovního listu jednoduchými větami nebo je sdělí ústně.

Součástí aktivity je také vizuální část – žák s LMP podle vlastní představy nakreslí banánovník. Učitel poskytuje prostor a vhodné pomůcky pro kresbu. Následně se žák s LMP zamýšlí, ve kterých zemích či oblastech se banány pěstují, a zapisuje alespoň jeden název země či oblasti.

Ukázka pracovního listu pro žáka s LMP – příklad otázek

Příběh banánu

Banány jsou ovoce, které si můžeme koupit v obchodech po celý rok. Nerostou ale u nás. Banány se pěstují v teplých zemích, kde je hodně slunce a vlhko. Tyto země jsou často daleko od České republiky. Banány k nám cestují lodí nebo autem velmi dlouhou dobu.

Banány rostou na velkých rostlinách, kterým říkáme banánovníky. Na plantážích pracuje mnoho lidí. Jejich práce je náročná a někdy i nebezpečná. Aby banánovníky ne onemocněly, používají se na ně chemické postřiky. Ty mohou škodit lidem, kteří na plantážích pracují, i přírodě kolem nich.

Když si banány kupujeme, většinou nad tím nepřemýšlíme. Je ale dobré vědět, odkud banány pocházejí a jaký mají příběh. Na webu *Příběh banánu* se můžeme dozvědět, jak banány rostou, kdo je pěstuje a jak jejich pěstování ovlivňuje lidi i přírodu.

Zdroj:
Vlastní tvorba, Canva.

Hledej další informace – Vyprávíme příběh banánů

Prohlédni si fotografie na webu **Příběh banánu**

(<https://www.pribehbananu.cz/cs>)

Přečti si popisky u obrázků, které si prohlížíš (nemusíš všechny).

Zkus vyřešit následující úkoly.

1. Lidé na banánových plantážích

Jsou lidé, kteří pracují na banánových plantážích, chudí, nebo bohatí?

Najdi na webu obrázky a jejich popisky, které to dokazují.

Co jsi zjistil/a?

.....

2. Neznámá slova

Napiš slova, kterým nerozumíš.

.....

3. Význam slov

Zeptej se učitele, spolužáků nebo zkus slova vyhledat na internetu.

Napiš, co tato slova znamenají.

Slovo: Význam:

Slovo: Význam:

4. Jak můžeme pomoci

Zkus na webu najít nápady, jak můžeme i my pomoci, aby bylo pěstování banánů bezpečnější a férovější.

Napiš alespoň **tři věty** o informacích, které jsi našel/našla.

.....

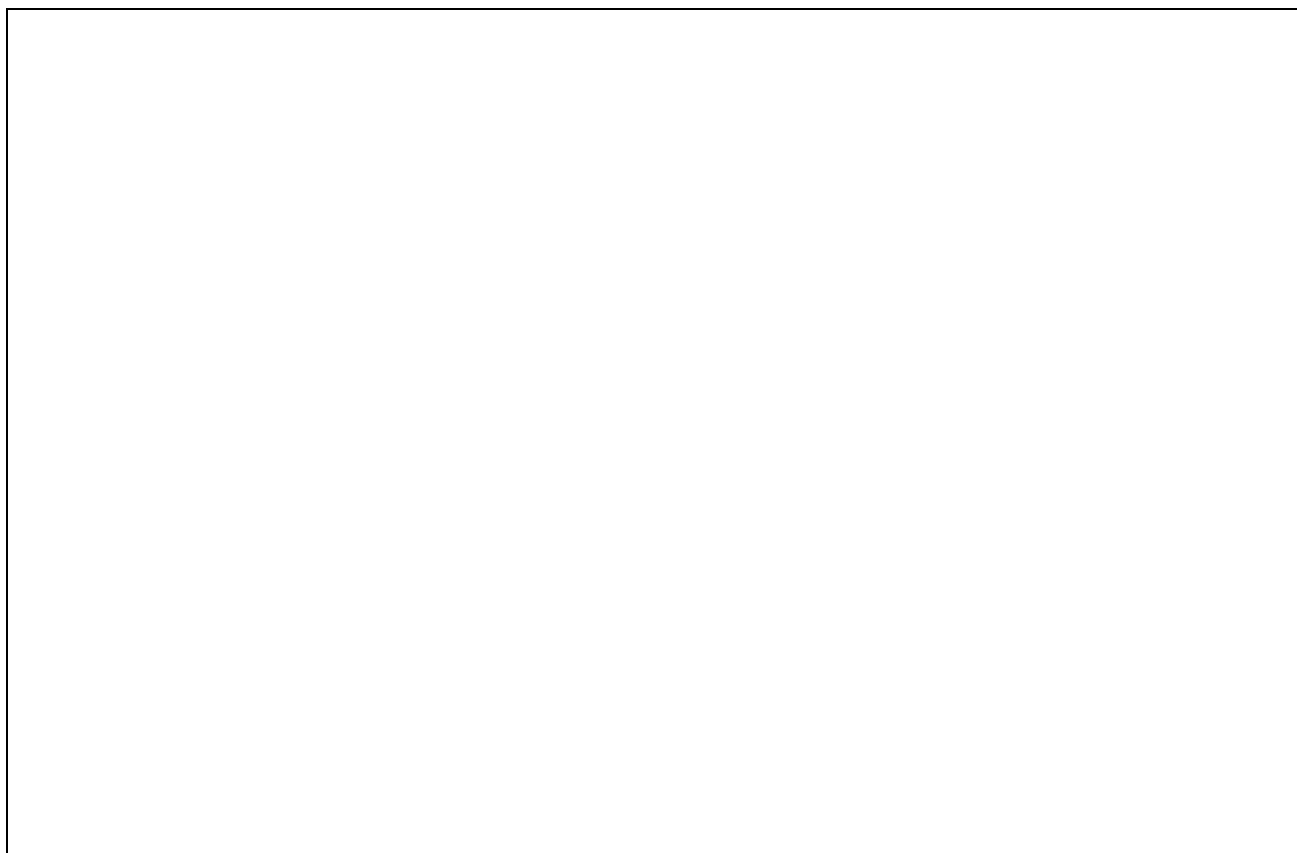
.....

.....

5. Jak si představují banánovník

Nakresli, jak si představuješ banánovník.

(Prostor pro kresbu)

6. Země, kde se pěstují banány

Které země jsou na pěstování banánů závislé?

Napiš názvy zemí nebo oblastí, o kterých ses dočetl/a.

.....

.....

.....

Připrav se říct o tom spolužákům nebo učiteli.

Zadání pro žáky II

žák s LMP pracující individuálně ve skupině žáků bez mentálního znevýhodnění

Žák s LMP bude pracovat **individuálně** s webovými stránkami **Příběh banánu**. Učitel nebo asistent pedagoga žákovi s LMP nejprve ukáže, jak si prohlížet fotografie a popisky u obrázků. Doporučuje se, aby žák s LMP vybíral jen některé obrázky, aby nebyl zahlcen množstvím informací. Žák s LMP se **zaměřuje** na lidi pracující na banánových plantážích a na prostředí, ve kterém žijí. Přemýšlí, zda jsou tito lidé spíše chudí, nebo bohatí, a **zapisuje** své poznatky do pracovního listu s podporou učitele nebo asistenta pedagoga podle potřeby.

Při práci s popisky žák s LMP **vnímá slova, kterým nerozumí**. Učitel nebo asistent pedagoga pomáhá žákovi s LMP tato slova **identifikovat a dohledat jejich význam**, případně poradí při hledání vysvětlení na internetu nebo ve slovníku. Žák s LMP zapisuje význam slov do **pracovního listu**.

Žák s LMP dále hledá informace o tom, jak je možné podpořit bezpečnější a spravedlivější pěstování banánů. Učitel nebo asistent pedagoga **usměrňuje** žáka s LMP, aby informace zapisoval do pracovního listu jednoduchými větami.

Součástí aktivity je také vizuální část – žák s LMP podle vlastní představy **nakreslí** banánovník. Učitel nebo asistent pedagoga poskytuje žákovi s LMP prostor a vhodné pomůcky pro kresbu. Následně se žák s LMP **zamýšlí**, ve kterých zemích či oblastech se banány pěstují, a **zapisuje** alespoň jeden název země či oblasti.

Žák s LMP může při práci využít **digitální technologie**, například tablet, notebook nebo mobilní telefon. Texty a pracovní materiály jsou pro žáka s LMP **zkrácené a zjednodušené**, v případě potřeby lze **zvětšit písmo** pro lepší čitelnost. V pracovním listu má žák s LMP možnost **vybírat z předem připravených odpovědí**. Doplnující obrázky podporují porozumění a upevňují představu o probírané látce. Pokud žák s LMP látce nerozumí, učitel nebo asistent pedagoga látku **přiblíží pomocí každodenních situací** – například ve třídě, v rodině nebo v obci.

Jako doplňkovou aktivitu může žák s LMP **vyhledat videa či fotografie** banánových plantážích a lidí, kteří je pěstují. Žák s LMP pracuje **samostatně**, zapisuje své odpovědi a dokončuje úkoly individuálně s podporou učitele nebo asistenta pedagoga podle potřeby.

Zadání viz **Varianta 1**. Žák s LMP vypracuje pracovní list samostatně a poté diskutuje se spolužáky.

Zadání pro žáky III

žáci pracující ve skupině žáků s lehkým mentálním postižením

V této variantě pracujeme se **žáky s LMP**, jejichž vzdělávání vyžaduje výrazně snížené výstupy, vysokou míru názornosti a jasné strukturování učiva. Úkoly jsou jednodušší, silně vizualizované a důraz je kladen na pochopení základních souvislostí.

Žáci s LMP budou pracovat **společně s webovými stránkami Příběh banánu**. Učitel nebo asistent pedagoga žákům s LMP nejprve **ukáže**, jak si prohlížet fotografie a popisky u obrázků. Doporučuje se, aby žáci s LMP **vybírali jen některé obrázky**, aby nebyli zahlceni množstvím informací. Žáci s LMP se zaměřují na lidi pracující na banánových plantážích a na prostředí, ve kterém žijí. **Přemýšlí**, zda jsou tito lidé spíše chudí, nebo bohatí, a zapisují své poznatky do pracovního listu s podporou učitele nebo asistenta pedagoga podle potřeby.

Při práci s popisky žáci s LMP **vnímají** slova, kterým nerozumí. Učitel nebo asistent pedagoga pomáhá žákům s LMP tato slova **identifikovat** a **dohledat** jejich význam, případně **poradí** při hledání vysvětlení na internetu nebo ve slovníku. Žáci s LMP **zapisují** význam slov do pracovního listu.

Žáci s LMP dále **hledají** informace o tom, jak je možné podpořit bezpečnější a spravedlivější pěstování banánů. Učitel nebo asistent pedagoga **usměřňuje** žáky s LMP, aby informace zapisovali do pracovního listu jednoduchými větami.

Součástí aktivity je také **vizuální část** – žáci s LMP podle vlastní představy nakreslí banánovník. Učitel nebo asistent pedagoga **poskytuje** žákům s LMP prostor a vhodné pomůcky pro kresbu. Následně se žáci s LMP **zamýšlejí**, ve kterých zemích či oblastech se banány pěstují, a zapisují alespoň jeden název země či oblasti.

Žáci s LMP mohou při práci **využít** digitální technologie, například tablet, notebook nebo mobilní telefon. Texty a pracovní materiály jsou pro žáky s LMP **zkrácené a zjednodušené**, v případě potřeby lze **zvětšit písmo pro lepší čitelnost**. V pracovním listu mají žáci s LMP možnost **vybírat** z předem připravených odpovědí. Doplnující obrázky **podporují porozumění** a **upevňují představu** o probírané látce. Pokud žáci s LMP látku nerozumí, učitel nebo asistent pedagoga látku přiblíží pomocí každodenních situací – například ve třídě, v rodině nebo v obci.

Jako **doplňkovou aktivitu** mohou žáci s LMP vyhledat videa či fotografie banánových plantáží a lidí, kteří je pěstují. Žáci s LMP pracují samostatně, zapisují své odpovědi a dokončují úkoly individuálně s podporou učitele nebo asistenta pedagoga podle potřeby.

Zadání viz **Varianta 1**. Žák s LMP vypracuje pracovní list samostatně a poté diskutuje se spolužáky s LMP.

3. Vazba na klíčové kompetence

Název KK Složka KK Kód OVU	Znění OVU KK / MDÚ	Vzdělávací strategie
KK digitální Digitální informace a data KDI-DAT-000-ZV5-001	OVU: Vyhledává potřebné informace v doporučených digitálních zdrojích. MDÚ: Vyhledává potřebné informace v doporučených digitálních zdrojích.	- Zařazuji do výuky drobné úkoly spojené se získáváním informací v autentických on-line zdrojích; volím v těchto zdrojích ty pasáže, které mohou být pro žáky srozumitelné a jsou přiměřeně rozsáhlé. - Vybírám do výuky pro práci žáků zdroje informací v různých formátech (texty, obrázky apod.).
KK komunikační Porozumění KKK-POR-000-ZV5-001	OVU: Rozumí obsahu běžných forem sdělení včetně některých nepřímě vyjádřených významů. MDÚ: Rozpozná význam běžně užívaných forem sdělení vyjádřený intonací komunikačního partnera.	- Do výuky zařazuji krátké autentické texty; namísto čtení celého článku pobízím žáky, ať vyhledávají informace v jiných pasážích textu, zde v popiscích u obrázků. - Pravidelně se žáky hovořím o významu slov, s nimiž se setkávají v autentických textech, vysvětlujeme si jejich význam.

4. Popis ověřování

Dosažení stanovených cílů lekce ověřujeme třemi způsoby:

- podle aktivity žáka s LMP a jeho zapojení do skupinové i individuální práce,
- podle vypracovaného pracovního listu,
- podle znalostí, které žák s LMP během hodiny získal a dokáže je vyjádřit.

Při práci s **žákem s LMP** je klíčové systematicky ověřovat porozumění učivu a průběžně korigovat jeho výstupy. Ověření porozumění lze efektivně provést prostřednictvím krátkého rozhovoru, ve kterém se žákovi s LMP pokládají jednoduché a srozumitelné otázky týkající se základních pojmů, faktů a souvislostí probíraných v hodině. U žáka s LMP se doporučuje ověřovat schopnost vysvětlit učivo vlastními slovy, je vhodné také rozhovor doplnit vizuální podporou, zkrácenými větami a jednoduchými otázkami, aby bylo zajištěno, že žák skutečně rozumí obsahu a významu používaných obrázků či symbolů.

Pracovní listy je nutné kontrolovat ihned po jejich vypracování. U žáka s LMP je vhodné chyby okamžitě opravit s doplněním jednoduchého vysvětlení. Zároveň je vhodné využít vizuální pomůcky, konkrétní ukázky či příklady z běžného života. Tento postup umožňuje efektivní podporu individuálních vzdělávacích potřeb, zvyšuje porozumění učivu a napomáhá rozvoji klíčových dovedností žáka s LMP.

Varianta 1 – Žák s LMP pracující ve skupině žáků bez mentálního znevýhodnění dokáže s dopomocí přečíst text v pracovním listu a rozumí sdělení. Podle sdělení ostatních spolužáků si umí alespoň heslovitě zapsat odpovědi na další otázky. Aktivně si čte popisky u obrázků na webu a komentuje, co se dozvěděl. Umí stanovit, která slova nezná, a zeptat se na ně.

Varianta 2 – Žák s LMP pracující samostatně v běžné třídě pracuje podle svých možností samostatně. Dokáže odpovědět na jednoduché otázky a ví, co má hledat na webu v souladu se zadanými úkoly. Ví, kdy potřebuje pomoc, a dokáže si o ni říct.

Varianta 3 – Skupina žáků vzdělávaná v rámci MDÚ se zapojuje do společné práce se spolužáky, reaguje na otázky i úkoly. Žáci rozumí úkolům nebo dokážou požádat o pomoc. Vyřeší většinu zadaných úloh, aktivně si prohlížejí obrázky na webu a ptají se na neznámá slova.

5. Metodický komentář pro učitele

Tento metodický pokyn popisuje, jak pracovat se žáky s LMP při aktivitě s webovými stránkami **Příběh banánu**. Cílem je podpořit porozumění obsahu, samostatnost, participaci ve skupině i rozvoj základních dovedností při vyhledávání informací a vizuální interpretaci. Učitel nebo asistent pedagoga hraje klíčovou roli při usměrňování

práce a poskytování individuální podpory podle potřeb žáka.

Žáka s LMP pracujícího ve skupině žáků bez mentálního znevýhodnění lze zapojit do úvodní evokace tématu. Je vhodné žáka cíleně vyvolávat k jednodušším otázkám, například kam chodí nakupovat a co nejčastěji kupuje. Následně se žákovi s LMP rozdá upravený pracovní list č. 1, který obsahuje úkoly přiměřené jeho schopnostem. Je důležité, aby skupina byla heterogenní a zachovala přátelskou pracovní atmosféru. Žák s LMP má za úkol vypracovat pouze první úkol z pracovního listu, zatímco spolužáci diskutují oba úkoly. Přiřazení žáka k aktivní skupině umožňuje, aby spolužáci zrekapitulovali odpovědi na druhou otázku a pomohli mu je zapsat. Žák naslouchá společné diskusi celé třídy a má možnost sdílet své vlastní odpovědi. Následně žák pracuje s obrázky na webu **Příběh banánu**, vypracovává úkoly 1–3 a v případě neznámých slov se může ptát spolužáků nebo konzultovat s učitelem či asistentem pedagoga. Pokud ostatní žáci potřebují více času, využívá se tento čas pro individuální práci s žákem s LMP, například hledání odpovědí na čtvrtý úkol.

Žák s LMP pracující samostatně v běžné třídě většinu aktivity provádí individuálně s učitelem nebo asistentem pedagoga, zatímco ostatní žáci pracují samostatně. Učitel či asistent pedagoga s žákem diskutuje jednoduché otázky, například kam chodí nakupovat a co kupují s rodinou, čímž navozuje kontext probíraného tématu. Žák dostává pracovní list č. 1 a je mu umožněno samostatně přečíst text nebo si ho přečíst společně s učitelem. Následně vypracovává první úkol z pracovního listu. Když ostatní diskutují své odpovědi, učitel zajistí, aby žák obdržel potřebné informace k druhé otázce a mohl je zapsat. Při práci s webovými stránkami žák prohlíží obrázky a titulky, vybírá slova, kterým nerozumí, a zapisuje jejich význam s podporou učitele nebo asistenta pedagoga. Závěrem učitel společně se žákem kontroluje odpovědi a případně dohledává chybějící informace.

Skupina žáků vzdělávaná v rámci MDÚ je nejprve seznámena s tématem jednoduchou diskusí o tom, zda mají rádi banány a kde je nejčastěji kupují. Učitel vysvětlí, že banány se v Česku nepěstují, a objasní pojem dovoz zboží ze zahraničí. Žáci následně pracují s pracovním listem, případně doplněným o první otázku z expertního listu pro žáky bez LMP. Čtení probíhá samostatně, učitel může doplňovat pomoc při porozumění textu. Žáci dále vizuálně znázorní, jak si představují banánovník, a společně s učitelem procházejí webové stránky **Příběh banánu**, plní jednotlivé úkoly a diskutují možné odpovědi. Učitel ukazuje konkrétní obrázky a pasáže, kde se žáci mohou dozvědět, jak získat férovější a bezpečnější banány.

Během celé aktivity je klíčové využívat digitální technologie, zjednodušené texty, vizuální podněty a doprovodné obrázky, aby žák s LMP porozuměl učivu a mohl své znalosti procvičovat samostatně i ve spolupráci se spolužáky. Učitel nebo asistent pedagoga průběžně ověřuje porozumění, koriguje chyby a poskytuje podporu podle individuálních potřeb žáka.

6. Zdroje

- **Příběh banánu.** (n. d.). *Příběh banánu* [Video].
<https://www.pribehbananu.cz/cs>
- **ČT24.** (n. d.). *Záchrana banánů. Díky genetické úpravě jsou odolné proti plísni, která je mohla zničit* [Text].
<https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/veda/tyden-ve-vede-od-zachranenych-bananu-po-prvni-digitalni-pilulku-87996>